

ного. Тому виникає необхідність введення поняття «Умовного задовільного підприємства» при виборі бази відліку рейтингової оцінки. Вважаємо, що «умовне задовільне підприємство має показники, відповідні нормативним мінімальним значенням, визначеним виходячи з критеріїв ефективності господарської діяльності і організації фінансів підприємства, принципів достатності, ліквідності і прибутковості його капіталу і відсутності підстав для визнання структури балансу незадовільною, а підприємства неплатоспроможним. Тобто можна виділити вимоги, яким повинна задовольняти система коефіцієнтів з точки зору ефективності рейтингової оцінки стану підприємства:

- 1) Фінансові коефіцієнти мають бути максимально інформативними і давати цілісну картину стійкості фінансового стану підприємства.
- 2) У економічному сенсі коефіцієнти повинні мати однакову спрямованість (позитивну кореляцію).
- 3) Для всіх показників мають бути вказані числові нормативи мінімального задовільного рівня або діапазону змін.
- 4) Коефіцієнти повинні розраховуватися лише за даними публічної звітності підприємств.
- 5) Коефіцієнти повинні давати можливість проводити рейтингову оцінку підприємства як в просторі, так і в часі.

На основі цих вимог була розроблена система показників і методика рейтингової експрес-оцінки стану підприємства. Для рейтингування підприємств пропонується використовувати п'ять показників (коефіцієнтів), найчастіше вживаних і які найповніше характеризують фінансовий стан підприємства: 1) коефіцієнт забезпеченості власними засобами; 2) коефіцієнт ліквідності; 3) коефіцієнт інтенсивності звороту капіталу, що авансується; 4) коефіцієнт, що враховує ефективність управління підприємством; 5) коефіцієнт рентабельності підприємства.

Пропонована система показників базується на даних публічної звітності підприємств. Ця вимога робить оцінку масовою, дозволяє контролювати зміни у фінансовому стані підприємства всіма учасниками економічного процесу. Вона також дозволяє оцінити результативність і об'єктивність самої методики комплексної оцінки.

Список літератури: 1. *Лернер Ю.І.* Фінанси підприємств. – Х.Консульт, 2007. 384 с. 2. *Клочков А.И.* Разработка комбинированного метода оценки финансового состояния предприятия. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу <http://masters.donntu.edu.ua/2005/kita/klochkov/diss/index.htm#10>. 3. *Шеремет А.Д., Сайфулин Р.С.* Финансы предприятий. – М. ИНФРА – М, 1997. – 343 с. 4. *Бень Т.Г., Довбня С.Б.* Интегральная оценка финансового статуса предприятия // Финансы Украины, 2002. № 6. – с. 53. 5. *Лайнер А.Г., Толстов М.Е., Герасимова Е.В.* Методы оценки эффективности финансово-экономической деятельности сельскохозяйственных предприятий на основе использования средств математической статистики и вычислительной техники. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу <http://agromagazine.msau.ru/index.php/-3/2008-03-20-14-12-54/96-2008-03-22-16-47-40>. 6. *Плікус І., Слободяник Ю.* Особливості функціонування фінансового механізму підприємств // Економіка. Фінанси. Право, 2003. № 4. – с. 18.

Поступила в редколлегию 07.05.10

УДК 339.174.48

О.С. ДРУГОВА, аспірант, НТУ «ХП»

МЕТОДИ Й НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ЕНЕРГОМАШИНОБУДУВАННЯ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

В статье рассматриваются методы анализа конкурентного потенциала предприятий энергомашиностроения. Предлагается оценка конкурентного предприятия и дальнейшие мероприятия по управлению конкурентным потенциалом предприятия.

In article methods of the analysis competitive potential enterprise power mechanical engineering are considered. The estimation competitive enterprises and further actions on management competitive potential enterprises are offered.

Вступ. Підприємство, як виробнича система, працює у відповідному зовнішньому оточенні і слід обов'язково враховувати ступінь негативного і позитивного впливу цього мікро- і макросередовища. Зовнішнє середовище включає всі сили, організації і фактори, з якими підприємство зіштовхується у своїй безпосередній і стратегічній діяльності. Воно є своєрідним фоном, на якому виявляються можливості, тобто потенціал підприємства. Оскільки підприємство є ресурсоспоживчою системою, де ресурси об'єдну-

ються для одержання продукту, то найближче оточення (мікросередовище) складається зі споживачів, постачальників, конкурентів, фінансових інститутів, трудових ресурсів регіону і т.п. Що стосується зовнішнього макросередовища, то до нього відносять сили, які проявляються час від часу і часто не безпосередньо: політичні, економічні, демографічні, правові, екологічні, науково-технічні і соціальні фактори. Однак, аналіз тенденцій і перспектив розвитку вітчизняної енергетичної промисловості показує, що нема єдиної точки зору з питання методологічного управління конкурентним потенціалом підприємств. Більш того, практично не враховується необхідність використання конкурентного потенціалу для поліпшення господарської діяльності підприємства.

В цьому зв'язку наукові дослідження, які націлені на управління конкурентним потенціалом підприємства, є актуальними.

Постановка задачі. Метою дослідження є розвиток теоретичних основ, науково – методичних рекомендацій та практичного використання системи конкурентоспроможність – конкурентний потенціал – конкурентні переваги.

Досягнення поставленої мети вимагає вирішення наступних задач:

- 1) провести аналіз теоретичних і методичних підходів до аналізу понять конкурентоспроможність, конкурентні переваги, конкурентний потенціал підприємства, а також дослідити сучасні тенденції розвитку наукової думки по даному напрямку;
- 2) дослідити розбіжність і схожість понять конкурентоспроможність, конкурентний потенціал, конкурентні переваги;
- 3) визначити місце в системі управління конкурентоспроможністю підприємства.

Методологія Теоретичною та методологічною основою дослідження є праці вітчизняних та закордонних вчених і фахівців, присвячені дослідженню проблем формування й забезпечення конкурентного потенціалу на підприємстві. Також методологічною основою даної ро-

боти виступає системний підхід до дослідження конкурентних відносин і виявлення їх закономірностей. У роботі використано методи аналізу та синтезу, теоретичного узагальнення та порівняння.

Дослідження будувалося на принципах системного підходу, логічного моделювання. Постановка й доказ робочих гіпотез виконувалися на основі прийомів агрегування, класифікації, комбінаторного аналізу й супроводжувалися змістовною інтерпретацією висновків.

Аналіз конкурентного положення на вітчизняному енергомашинобудування проведемо за допомогою матриці стратегічного положення й оцінки дій (SPACE), що використовується для визначення найбільш вигідного стратегічного положення для підприємств, а також окремих областей їхньої діяльності. Реально вона є коштами, що допомагає підприємству оцінити в цілому привабливість сфери виробництва, у якій воно діє, а також його здатність конкурувати на ринках.

У матриці SPACE кожна частина розглядається як сформована з різних частин або елементів, які повинні оцінюватися окремо. Раціональним тут є те, що за рахунок включення в аналіз великої кількості факторів стратег може вивчити конкретну стратегічну привабливість із різних точок зору. Завдяки цьому, він може бути краще підготовлений до вибору відповідного напрямку дій. Графічне зображення SPACE матриці представлено у таблиці 1.

Т

Таблиця 1

Графічне подання SPACE- матриці

Фактори інституціонального середовища й мови доступу до ресурсів (ES)	Фактори промислового потенціалу (IS)
- Технологічні зміни - Темпи інфляції - Можливість роботи з постійними постачальниками	- Рівень відновлення основних фондів - Рівень технології - Завантаженість виробничих потужностей

- Перешкоди для доступу на ринок - Тиск конкурентів - Політична стабільність	- Матеріалоемність - Продуктивність праці
Фактори конкурентного потенціалу (CP)	Фактори фінансового потенціалу (FS)
- ИИПК	- Прибуток на вкладення - Фінансова залежність - Ліквідність - Необхідний/наявний капітал - Потік коштів

Фінансові можливості й конкурентні переваги є двома найважливішими визначальними стратегічного положення підприємства енергомашинобудування, у той час як можливості галузі й стабільність обстановки характеризують стратегічне положення області в цілому. У матриці SPACE ці фактори ранжирувані по шкалі від 0 до 1. При використанні даної матриці стратег привласнює відповідні цифрові значення кожному з факторів. Потім устанавлюється середнє значення для кожної із чотирьох груп факторів, заносяться в матрицю SPACE і відображають на малюнку.

Потім стратег з'єднує середні значення, відображені на кожній осі, і одержує чотирибічний багатокутник, що відображає значення й знак (плюс-мінус) конкретного показника.

Далі оцінимо конкурентне положення ГП Заводу "ЕЛЕКТРОВАЖМАШ" по параметрах, наведеним у кожному квадраті матриці SPACE, як зазначено нижче (табл. 2- 4). Вибір параметрів здійснювався за допомогою експертів.

Таблиця 2

Фактори інституціонального середовища й умови доступу до ресурсів (ES)

Технологічні зміни	багато	0						1	мало
Темпи інфляції	високі	0						1	низькі
Можливість робо-	більша	0						1	мала

ти з постійними постачальниками									
Можливість взяти кредит	більша	0						1	маленька
Політична стабільність	більша	0						1	маленька
Тиск конкурентів	сильне	0						1	слабке
Цінова еластичність попиту	гнучка	0						1	негнучка
Середнє значення									

Таблиця 3

Фактори промислового потенціалу (IS)

Потенціал росту	малий	0							великий
Потенціал прибутку	малий	0							великий
Відновлення основних фондів	незначне	0							значне
Рівень технології	проста	0							складна
Ступінь використання ресурсів	неефективне	0							ефективне
Матеріалоемність	більша	0							мала
Завантаженість виробничих потужностей	низька	0							висока
Продуктивність праці	низька	0							висока
Середнє значення									

Таблиця 4

Фактори фінансового потенціалу (FS)

Прибуток на вкладення	низька	0						1	висока
-----------------------	--------	---	--	--	--	--	--	---	--------

Фінансова залежність	незбалансована	0						1	збалансована
Ліквідність	незбалансована	0						1	збалансоване
Необхідний/ який є капітал	великий	0						1	малий
Потік коштів	слабкий	0						1	сильний
Легкість виходу з ринку	мала	0						1	більша
Ризик підприємства	великий	0						1	малий
Середнє значення низька									

Із врахуванням SPASE-аналізу й оцінки рівня конкурентного потенціалу концепція розвитку конкурентного потенціалу ГП Заводу "ЕЛЕКТРОВАЖМАШ" повинна бути націлена на:

- реалізацію програми технічного переозброєння,
  - активізація роботи у сфері патентно-правових питань,
  - розвиток інноваційних технологій і виробництв; удосконалення організації виробництва.
  - розвиток системи управління якістю,
  - освоєння прогресивних технологій (енерго- і ресурсозберігаючих),
  - підвищення рівня комплексної механізації й автоматизації, що приведе до значного росту продуктивності праці, зниженню собівартості.

Список літератури: 1. *Йеннер Т.* Создание и реализация потенциала успеха как ключевая задача стратегического менеджмента // Проблемы теории и практики управления. – 1999.-№ 2. – С. 83. 2. *Друкер П.* Эффективное управление. Экономические задачи и оптимальные решения/ Пер. с англ. М. Котельниковой. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 2001,-288 с. 3. *Виханский О.С.* Стратегическое управление: Учебник. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Гарадрики, 1999. – С. 32.

Поступила в редколлегию 15.03.109

УДК 658

А.В. ДЯГИЛЕВА, ассистент, НТУ «ХПИ»

МЕТОДЫ ОЦЕНКИ ИНВЕСТИЦИОННЫХ ПРОЕКТОВ

У статті розглянута проблема оцінки інвестиційних проектів, а також критерії, відповідно до яких проводиться подібна оцінка ефективності інвестиційного проекту. Проаналізовані критерії показують, яким чином відбувається дана оцінка і який її вплив на діяльність підприємства в цілому. Запропонований метод оцінки дозволяє всебічно освітити дану проблему в контексті повної господарської діяльності будь-якого підприємства, що займається інвестиційною діяльністю та прагне здійснювати дану діяльність ефективно.

The article considers the problem of scientific evaluation of investment projects and the criteria under which conducted a similar assessment of the effectiveness of the investment project. Analyzed criteria show how this assessment takes place and what is its impact on the activities of the enterprise. The proposed method allows a comprehensive assessment consecrate this problem in the context of total economic activity of any company engaged in investment activities and seeks to implement this activity effectively.

На сьогоднішній день ефективна інвестиційна політика кожного підприємства являється неотъемлемою частиною ефективного функціонування економіки України. Однак, попытка реалізації ефективних інвестиційних проектів во многом зависит от мотивации инвесторов к осуществлению инвестиционных вложений.

Проблемы оценки эффективности инвестиционных проектов исследуются такими учеными-экономистами, как Бланк И.А., Пересада А.А., Т.Бень, К. Швабий, Д. Серебрянский, О.Мельник, С. Аптекарь, В. Савчук и др. Интересы вышеупомянутых ученых сосредоточены на сущности, составе, структуре систем показателей оценки эффективности деятельности предприятия. При этом следует отметить, что проблема оценки эффективности стратегии предприятий требует дальнейшего уточнения и изучения, так как в научных трудах вышеупомянутых ученых рассматриваются только некоторые показатели эффективности деятельности предприятия.

Именно исходя из вышеуказанных причин актуальным остается вопрос оценки инвестиционных проектов, а именно определение того или иного метода оценки эффективности инвестиционного проекта в каждом отдельно взятом случае. При этом необходимо изучить и проанализировать те методы, которые существуют на сегодняшний день, и исследовать опыт Украины в данном вопросе, что и является основной целью данной научной статьи.